

Sygn. akt III AUa 480/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górska (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Barbara Konieczna
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017 r. w Szczecinie

sprawy J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 marca 2016 r. sygn. akt VI U 832/15

oddala apelację.

SSO del. Barbara Konieczna SSA Beata Górska SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 480/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 26 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił wydania J. L. zaświadczenia o treści przez niego żądanej, mającego stanowić podstawę do ubiegania się o wykreślenie hipoteki przymusowej wpisanej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. w księdze wieczystej nieruchomości będącej własnością ubezpieczonego. Organ rentowy wskazał, że podstawę wpisu hipoteki przymusowej stanowiła decyzja z 17 czerwca 2003 r., określająca wysokość zadłużenia J. L. jako płatnika składek. Wyjaśnił, że należności wynikające z tej decyzji objęte wpisem hipotecznym nie wygasły w całości, wobec czego brak jest podstaw do tego, aby wydać zaświadczenie umożliwiające wykreślenie hipoteki.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wskazał, że hipoteka przymusowa zgodnie z art. 100 ustawy o księgach wieczystych i hipotece powinna zostać wykreślona z uwagi na jej wygaśnięcie. Podniósł zarzut przedawnienia należności z tytułu składek objętych wpisem hipotecznym, powołując się na treść przepisu art. 125 k.c.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji. Zaznaczył, że od wpisu hipoteki upłynęło 10 lat, jednak nie powoduje to ani wygaśnięcia wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, ani wygaśnięcia samej hipoteki, a ponadto wierzytelność Zakładu nadal istnieje.

Wyrokiem z 3 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w pkt I oddalił odwołanie, w pkt II odstąpił od obciążania J. L. kosztami procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że J. L. od 20 marca 1990 r. do 24 czerwca 2003 r. figurował w rejestrze podatników (...) Urzędu Skarbowego w S. jako podatnik prowadzący działalność gospodarczą w zakresie usług transportowych. W okresie od 10 lipca 2001 r. do 24 czerwca 2003 r. zgłosił zawieszenie działalności gospodarczej. W dniu 2 lutego 1999 r. J. L. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych deklarację ZUS ZUA „zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie danych osoby ubezpieczonej” oraz ZUS ZFA „zgłoszenie/zmiana danych płatnika składek osoby fizycznej”, w których wskazał jako płatnika –(...) W dniu 27 stycznia 2000 r. sporządził deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA za kolejne miesiące od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r., wskazując w nich kwoty składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W dniu 7 lipca 2003 r. J. L. złożył deklarację ZUS ZWPA „wyrejestrowanie płatnika składek” oraz ZUS ZWUA „wyrejestrowanie z ubezpieczeń/kontynuowanie ubezpieczeń”, w których datę wyrejestrowania z ubezpieczeń określił jako 25 czerwca 2003 r.

Dnia 13 czerwca 2003 r. organ rentowy sprawdził prowadzone dla J. L. konto płatnika składek pod kątem pokrycia należności z tytułu składek za okres od stycznia 1999r. do kwietnia 2003r., w wyniku czego stwierdził występowanie na zadłużenia z tytułu składek. Decyzją z dnia 17 czerwca 2003 r. określił wysokość należności płatnika składek z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 1999 r. do kwietnia 2003 r. Wskutek odwołania J. L., wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2004 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VII U 2856/03, Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił odwołanie, zaś wyrok ten uprawomocnił się 29 kwietnia 2004 r.

Dnia 26 czerwca 2003 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. złożył w Sądzie Rejonowym Wydziale Ksiąg Wieczystych wniosek o wpis hipoteki przymusowej w na rzecz ZUS Oddział w S. na nieruchomości J. L., położonej w S. przy ul. (...). W dniu 22 lipca 2003r. w księdze wieczystej dokonano wpisu hipoteki przymusowej kaucyjnej na nieruchomości J. L., do kwoty zaległości. Podstawę wpisu stanowiła decyzja określająca wysokość zadłużenia płatnika składek J. L. wydana 17 czerwca 2003r.

Decyzją z 8 grudnia 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., w związku z ustaleniem, że J. L. prowadził działalność gospodarczą do lipca 2001 r., ponownie określił wysokość należności płatnika z tytułu nieopłaconych składek. Wskutek odwołania ubezpieczonego, wyrokiem z 13 stycznia 2011 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VI U 230/10, Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił odwołanie, zaś apelacja J. L. została odrzucona postanowieniem tego sądu z 26 kwietnia 2011r. z uwagi na niezuzupełnienie braków formalnych oraz nieopłacenia w zakreślonym terminie. Dnia 9 maja 2011 r. J. L. złożył wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji, zaś postanowieniem z 10 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek, a następnie postanowieniem z 24 czerwca 2011 r. odrzucił apelację złożoną z wnioskiem. Postanowieniem z 12 września 2011 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie odrzucił zażalenie J. L. na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z 10 czerwca 2011 r. oddalające jego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13 stycznia 2011 r. jako niedopuszczalne. Postanowieniem z 28 listopada 2011 r., wydanym w sprawach o sygn. akt III AUz 95/11 i III AUz 112/11 Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił zażalenia J. L. na postanowienia Sądu Okręgowego z 24 czerwca 2011 r. i z 12 września 2011 r.

Należności składkowe J. L. za okres od stycznia 1999r. do grudnia 1999r. objęte są postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego na podstawie tytułów wykonawczych o numerach od(...)do (...) z 26 września 2003 r., przekazanych Naczelnikowi (...) Urzędu Skarbowego 1 października 2003 r. Odpisy tytułów

wykonawczych zostały doręczone zobowiązanemu 30 listopada 2011 r. Pismem z 7 grudnia 2011 r. J. L. wniósł zarzuty w sprawie prowadzenia postępowania egzekucyjnego, powołując się na przedawnienie, zaś postanowieniem z 7 lutego 2012 r. organ egzekucyjny zawiesił postępowanie egzekucyjne do czasu otrzymania ostatecznego stanowiska wierzyciela w sprawie zgłoszonych zarzutów. Dnia 14 czerwca 2011 r. organ egzekucyjny wydał postanowienie, w którym uznał za nieuzasadniony zarzut w zakresie przedawnienia obowiązków objętych tytułami wykonawczymi od nr (...) do nr (...) i podjął zawieszony postępowanie egzekucyjne. Postanowieniem z 26 lipca 2012 r. Dyrektor Izby Skarbowej w S., po rozpoznaniu sprawy na skutek zażalenia J. L. na postanowienie Naczelnika (...) US z 14 czerwca 2011 r., utrzymał je w mocy. Egzekucja w odniesieniu do pozostałych należności (za okres od stycznia 2000 r. do lipca 2001 r.) jest prowadzona przez Dyrektora Oddziału ZUS w S. na podstawie tytułów wykonawczych o numerach od (...) do (...), wystawionych przez ZUS 26 lutego 2003 r., a doręczonych J. L. w dniu 18 marca 2003 r., oraz na podstawie tytułów wykonawczych o numerach od (...) do (...), dotyczących składek za okres od stycznia 1999 r. wystawionych w dniu 27 maja 2003 r., a doręczonych J. L. w dniu 5 czerwca 2003 r. Wobec J. L. prowadzone jest, również przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego, postępowanie egzekucyjne w zakresie należności podatkowych. Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w S., występujący w roli organu egzekucyjnego i wierzyciela, prowadzi postępowanie egzekucyjne do majątku J. L. na podstawie tytułów wykonawczych o numerach: od (...) do (...) (...), od (...) do (...), od (...) (...) do (...) (...), (...) (...), (...) (...) oraz od (...) do (...), dotyczących zobowiązań z tytułu podatku od towarów i usług VAT na łączną kwotę 189.180,15 zł (na dzień 14 lipca 2014 r.).

Pismem z dnia 12 marca 2014 r. Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w S. dokonał zajęcia nieruchomości położonej w S., ul. (...), należącej do J. L.. Pismem z 14 kwietnia 2014 r. J. L. zażądał umorzenia postępowania egzekucyjnego, z uwagi na przedawnienie zobowiązań objętych wyżej wymienionymi tytułami wykonawczymi, zaś Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego postanowieniem z dnia 6 maja 2014 r. odmówił umorzenia postępowania egzekucyjnego, wyjaśniając, iż w związku z treścią art. 70 § 8 ustawy Ordynacja podatkowa, zobowiązania podatkowe nie uległy przedawnieniu z uwagi na fakt, iż zostały one zabezpieczone hipoteką wpisaną do księgi wieczystej (...).

J. L. złożył zażalenie na powyższe postanowienie, wskazując, że przepis art. 70 § 8 Ordynacji podatkowej jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, przy czym Dyrektor Izby Skarbowej w S. postanowieniem z dnia 9 lipca 2014 r. utrzymał w mocy postanowienie organu egzekucyjnego I instancji. J. L. wniósł skargę na powyższe postanowienie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie, który wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I SA/Sz 1150/14 uchylił zaskarżone postanowienie Dyrektora Izby Skarbowej w S. z 9 lipca 2014 r. oraz poprzedzające je postanowienie Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S. z dnia 6 maja 2014 r. w przedmiocie odmowy umorzenia postępowania egzekucyjnego. Wojewódzki Sąd Administracyjny, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2013 r. w sprawie SK 40/12, stwierdzający niezgodność z Konstytucją przepisu art. 70 § 6 Ordynacji podatkowej, uznał, że również art. 70 § 8 Ordynacji podatkowej pozbawiony jest waloru domniemania konstytucyjności, a w konsekwencji oparcie zaskarżonych postanowień na normie art. 70 § 8 Ordynacji podatkowej oznacza, że są one sprzeczne z porządkiem konstytucyjnym. Skierowanym do ZUS O/S. pismem z 24 lipca 2015 r. J. L. wniósł o wykreślenie hipoteki przymusowej na podstawie art. 100 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. W uzasadnieniu wniosku powołał się na wygaśnięcie hipoteki z mocy prawa wskutek upływu 10 lat od dokonania wpisu. W odpowiedzi na wniosek, organ rentowy pismem z 10 sierpnia 2015 r. poinformował J. L., że brak jest podstaw do wydania zaświadczenia stanowiącego podstawę do ubiegania się o wykreślenie hipoteki przymusowej wpisanej w KW (...), bowiem należność zabezpieczona hipotecznie nie wygasła. Organ rentowy, powołując się na treść przepisu art. 24 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wskazał, że nie ulegają przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem, jednakże po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia.

Pismem z dnia 19 sierpnia 2015 r. J. L. zażądał wydania decyzji w trybie administracyjnym rozpoznającej złożony przez niego wniosek z dnia 24 lipca 2015 r. Mając na względzie treść tego pisma organ rentowy wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję.

Na dzień 8 września 2015r. zadłużenie J. L. objęte wpisem hipoteki przymusowej do kwoty 37.361,82 zł w księdze wieczystej (...), dokonany 25 lipca 2003 r., wynosi łącznie 27.177,73 zł, w tym należność główna z tytułu składek na FUS za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. - 10.803,60 zł, z tytułu składek na FUZ - 2.392,31 zł, z tytułu składek na FPiFGŚP - 775,32 zł oraz odsetki obliczone na dzień 13.06.2003 r. - 13.206,50 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazał art. 24 ust. 2, 4 i 5 oraz 5b ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2002 r., od 1 stycznia 2003 r. oraz po 1 stycznia 2012 r. - dalej jako: ustawa systemowa). Sąd pierwszej instancji podkreślił, że co do zasady decyzja odmawiająca wydania żądanego zaświadczenia była prawidłowa, gdyż w analizowanym przypadku nie upłynął jeszcze okres przedawnienia wszystkich należności, których zapłata została zabezpieczona hipoteką przymusową. Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że w niniejszej sprawie nie podlegało już badaniu to, czy J. L. wywiązywał się czy też nie z obowiązku zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w okresie od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. bowiem kwestia ta została przesądzona prawomocnymi wyrokami sądów wydanymi w sprawach sygn. akt VII U 2856/03 oraz VI U 230/10. Niespornym również było, że zadłużenie z tego tytułu za okres od stycznia 1999r. do lipca 2001r., objęte wpisem hipoteki przymusowej w księdze wieczystej (...), wynosi na dzień 8 września 2015r. łącznie 27.177,73 zł, w tym należność główna: składki na FUS r. w kwocie 10.803,60 zł, składki na FUZ - 2.392,31 zł, składki na FPiFGŚP - 775,32 zł oraz odsetki obliczone na dzień 13.06.2003 r. w kwocie 13.206,50 zł. Rozważeniu, w ocenie Sądu Okręgowego podlegała wyłącznie kwestia zasadności zgłoszonego przez odwołującego zarzutu przedawnienia.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w analizowanym przypadku nie znajdował zastosowania art. 125 k.c., ponieważ kwestie związane z obowiązkiem opłacania składek zostały odrębnie uregulowane w przepisach prawa materialnego innych niż kodeks cywilny, a zatem jego przepisy nie mają w tych sprawach zastosowania, nawet odpowiednio. Bieg terminów przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne został uregulowany odrębnie i całkowicie samodzielnie w przepisie art. 24 ustawy systemowej.

Sąd Okręgowy zważył, że do spornych składek nie znajdował zastosowania 5 letni okres przedawnienia, o którym mowa była w art. 24 ust. 4 w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2002 r. ten bowiem miał zastosowanie tylko do tych należności, które uległy przedawnieniu przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r., tj. do dnia 31 grudnia 2002 r. Sąd orzekający zwrócił uwagę, że do 31 grudnia 2002r. nie upłynął 5-letni termin przedawnienia żadnej z należności objętych sporną hipoteką przymusową. Zadłużenie płatnika dotyczy bowiem należności za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. Pięcioletni termin przedawnienia poszczególnych należności z tego okresu upływałby zatem już po dniu 31 grudnia 2002 r. (najstarsza należność przedawniłaby się dopiero w lutym 2004 roku). W tej sytuacji, skoro przed wskazaną datą wejścia w życie ustawy zmieniającej należności nie uległy 5-letniemu okresowi przedawnienia, to zgodnie z treścią art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 9 lit. a ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.) okres ich przedawnienia uległ wydłużeniu do lat 10, licząc od dnia w którym stały się wymagalne. Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że J. L. mógłby obecnie domagać się wykreślenia hipoteki przymusowej (ewentualnie wydania zaświadczenia pozwalającego na ubieganie się przed sądem wieczystoksięgowym o takie wykreślenie) tylko wówczas, gdyby wykazał, że upłynął już dziesięcioletni okres przedawnienia wszystkich należności objętych hipoteką przymusową.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy zaznaczył, że co prawda 10-letni okres przedawnienia w przypadku należności z okresu od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. co do zasady upływałby w odniesieniu do poszczególnych należności w okresie od lutego 2009 r. do sierpnia 2011 r., jednakże w analizowanym przypadku dla ostatecznej oceny czy i kiedy ów termin przedawnienia upłynął kluczowe znaczenie miała dyspozycja przepisu art. 24 ust. 5b powołanej ustawy, stanowiącego iż „bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia wszczęcia do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego oraz postępowania przed sądem”. Przepis w takim brzmieniu obowiązywał do 30 czerwca 2004r. Od dnia 1 lipca 2004r. aż do dzisiaj stanowi natomiast, iż „bieg terminu przedawnienia zostaje

zawieszony od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o której dłużnik został zawiadomiony, do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego.”

W ocenie Sądu Okręgowego wszczęcie przed dniem 30 czerwca 2004 roku postępowania przed sądem dotyczącego należności z tytułu składek skutkowało zawieszeniem biegu przedawnienia tych należności (dotyczy to postępowania jakie toczyło się w sprawie o sygn. akt VII U 2856/03). Także i kolejne postępowanie sądowe (w sprawie o sygn. akt VI U 230/10) musiało wywołać taki sam skutek – wydanie decyzji określającej wysokość zaległości składkowych, która została następnie zaskarżona do sądu było bowiem niewątpliwie czynnością zmierzającą do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o jakiej mowa w przepisie art. 24 ust. 5b w brzmieniu obecnie obowiązującym.

Sąd pierwszej instancji uznał zatem, że doszło do dwukrotnego zawieszenia biegu terminu przedawnienia, już tylko w związku z wszczęciem postępowań sądowych dotyczących należności z tytułu składek za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. Pierwsze zawieszenie biegu terminu przedawnienia w tym zakresie miało miejsce w okresie od 27 czerwca 2003 r. do 29 kwietnia 2004 r. - w związku z toczącym się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie postępowaniem sądowym w sprawie o sygn. akt VII U 2856/03, wszczętym w związku z odwołaniem J. L. z 27 czerwca 2003 r. od decyzji z 17 czerwca 2003 r. nr (...), doręczonej J. L. 23 czerwca 2003 r., w której ZUS określił wysokość należności płatnika J. L. z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 1999r. do kwietnia 2003r. w łącznej wysokości 37.361,82 zł. Postępowanie to zakończyło się wydaniem 8 kwietnia 2004 r. wyroku, w którym sąd oddalił odwołanie J. L.. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 29 kwietnia 2004 r.

Kolejne zawieszenie biegu terminu przedawnienia miało miejsce w okresie od 29 stycznia 2010 r. do 28 listopada 2011 r. w związku z toczącym się postępowaniem sądowym w sprawie z odwołania J. L. od decyzji ZUS z dnia 8 grudnia 2009 r., w której organ rentowy w związku z ustaleniem, że J. L. działalność gospodarczą prowadził krócej - do lipca 2001 r. ponownie określił wysokość należności płatnika J. L. z tytułu nieopłaconych składek, tym razem za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. na łączną wysokość 38.689,88 zł. Pismem z dnia 29 stycznia 2010 r. J. L. odwołał się od powyższej decyzji do sądu. Wyrokiem z dnia 13 stycznia 2011 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VI U 230/10 Sąd Okręgowy oddalił to odwołanie. Postępowanie zakończyło się ostatecznie w związku z wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w dniu 28 listopada 2011 r. w sprawach o sygn. akt III AUz 95/11 i III AUz 112/11 postanowienia oddalającego zażalenia J. L. na postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 24 czerwca 2011 r. o odrzuceniu apelacji i z dnia 12 września 2011 r. o odrzuceniu zażalenia J. L. na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 10 czerwca 2011 r. oddalającego jego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13 stycznia 2011 r.

Zatem dziesięcioletni okres przedawnienia już tylko z tego powodu został wydłużony o okres ponad dwóch lat. Niezależnie zaś od powyższego, bieg terminu przedawnienia został zawieszony także w związku z wszczęciem przez organ rentowy postępowań egzekucyjnych, zmierzających do wyegzekwowania zaległych składek. Postępowania te były i są prowadzone z jednej strony przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego (w zakresie należności składkowych J. L. za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r.), na podstawie tytułów wykonawczych o numerach od (...) do (...) z dnia 26 września 2003 r., przekazanych Naczelnikowi (...) Urzędu Skarbowego w dniu 1 października 2003 r., zaś z drugiej strony – przez Dyrektora Oddziału ZUS w S. - w odniesieniu do pozostałych należności za okres od stycznia 2000 r. do lipca 2001 r. na podstawie tytułów wykonawczych o numerach od (...) do (...), wystawionych przez ZUS 26 lutego 2003 r. (a doręczonych J. L. 18 marca 2003 r.) oraz na podstawie tytułów wykonawczych o numerach od (...) do (...), dotyczących składek za okres od stycznia 1999 r. wystawionych 27 maja 2003r., a doręczonych J. L. w dniu 5 czerwca 2003 r.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy zważył, że niemożliwym było proste przyjęcie, że wobec upływu okresu 10 lat od powstania zaległości składkowych mogły ulec one przedawnieniu. Dostrzegając wątpliwości J. L. co do konstytucyjności przepisu art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, wyłączającej w ogóle przedawnienie w stosunku do należności składkowych zabezpieczonych hipoteką (przepis identyczny w swoim brzmieniu i sensie z przepisem art. 70 § 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. – Ordynacja podatkowa, co do którego sądy administracyjne stwierdzały już jego niekonstytucyjność – Sąd Okręgowy uznał że termin przedawnienia nie upłynął z innych, wyżej opisanych, przyczyn.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony. Zaskarżając wyrok w części w zakresie oddalenia wniesionego odwołania zarzucił nieprawidłowe zastosowanie przepisów o przerwaniu biegu przedawnienia, którego biegu nie może przerwać żadna czynność prawna. W ocenie J. L. wystąpiła w sprawie prekluzja, co uzasadnia jego roszczenie w stosunku do ZUS.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie. Ponowna analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a także treści apelacji prowadzi zdaniem Sądu Odwoławczego do wniosku, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia, i rozważania zawarte w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji, i przyjął je za własne, co czyni zbytecznym ich ponowne szczegółowe przytaczanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 oraz z 22 lutego 2010 r., I UK 233/09 i z 24 września 2009 r., II PK 58/09).

Należy podkreślić na wstępie, że przedmiot postępowania przed sądem ubezpieczeń społecznych zawsze wyznacza treść decyzji, od której wniesiono odwołanie. Zaskarżona decyzja dotyczy natomiast odmowy wydania J. L. zaświadczenia o niezaleganiu z należnościami na rzecz ZUS, mającego stanowić podstawę do ubiegania się o wykreślenie hipoteki przymusowej wpisanej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. w księdze wieczystej nieruchomości będącej własnością apelującego. W kontekście treści decyzji oraz odwołania ubezpieczonego, a także argumentacji wniesionej apelacji, Sąd Odwoławczy zaznacza, że przedmiotem sporu w istocie pozostawało, czy należności na rzecz ZUS z tytułu składek, których zarówno istnienie, jak i wysokość były bezsporne, uległy przedawnieniu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny kategorycznie podkreśla, że w niniejszej sprawie nie mogło być mowy o prekluzji, na którą powołuje się J. L. w zakresie zaległych należności na rzecz organu rentowego. Jak słusznie argumentował sąd pierwszej instancji bieg terminów przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne został uregulowany odrębnie i całkowicie samodzielnie w przepisie art. 24 ustawy systemowej. Prekluzja, na którą wskazuje płatnik dotyczy zaś wyraźnie wskazanych sytuacji, gdy upływ terminu nie powoduje przejścia zobowiązania w stan, w którym nie może ono być skutecznie dochodzone przed sądem, a powoduje jego wygaśnięcie. Przy czym, jak już wskazano, fakt ten musi być wyraźnie sformułowany i jasny w interpretacji (por. treść art. 344 § 2 k.c., 347 § 2 k.c., art. 365¹ k.c.).

Odnosząc się do istoty sprawy należy powtórzyć za Sądem Okręgowym, że art. 24 ust. 4 ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2002 r., stanowił, iż należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, a w przypadku przerwania biegu przedawnienia, o którym mowa w ust. 5, po upływie 10 lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Przy czym w myśl ust. 5 bieg przedawnienia przerywało odroczenie terminu opłacenia należności z tytułu składek, rozłożenie spłaty tych należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia tych należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik. Zgodnie zaś z treścią tego przepisu w brzmieniu ustalonym ustawą zmieniającą z dnia 18 grudnia 2002 r. do nieprzedawnionych do dnia 31 grudnia 2002 r. należności z tytułu składek stosuje się wydłużony, termin przedawnienia, a także nowe przepisy dotyczące okoliczności mających wpływ na bieg tego terminu, a więc jego przerwanie, zawieszenie oraz zabezpieczenie, o ile wymienione w nowych przepisach podstawy przerwania lub zawieszenia biegu przedawnienia powstały po tej dacie. Dalej, z dniem 1 stycznia 2012 r. na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy z 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców zmieniono treść art. 24 ust. 4 ustawy systemowej i ponownie skrócono okres przedawnienia składek na ubezpieczenia społeczne do 5 lat. Zgodnie z art. 27 ustawy, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym ustawą w nowym brzmieniu, z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od 1 stycznia 2012 r. Oznacza to, że do należności składkowych nieprzedawnionych do 1 stycznia 2012 r. ma zastosowanie 5-letni termin

przedawnienia, z tym zastrzeżeniem, że liczy się go od 1 stycznia 2012 r. Jeżeli jednak przedawnienie rozpoczęte przed 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Zatem wybór terminu przedawnienia 5-letniego (liczonego od dnia 1 stycznia 2012 r.) lub 10-letniego (liczonego od daty wymagalności składki), zależy od tego, który z nich upłynie wcześniej (art. 24 ust. 2 ustawy systemowej). W odniesieniu więc do J. L. przyjąć należało, że jego zaległości składkowe na rzecz organu rentowego obowiązuje 10 letni termin przedawnienia liczony od daty wymagalności składki. Zatem co do zasady termin przedawnienia za zaległości składkowe ubezpieczonego za okres styczeń 1999 r. – lipiec 2001 r. upływałby w okresie od lutego 2009 r. do sierpnia 2011 r.

W kontekście powyższego, Sąd Okręgowy słusznie argumentował, iż dla ostatecznej oceny czy i kiedy termin przedawnienia upłynął kluczowe znaczenie miała dyspozycja przepisu art. 24 ust. 5b, który stanowi, że bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia wszczęcia do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego oraz postępowania przed sądem (przepis w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2004 r.). Obecnie przepis ten stanowi, że bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o której dłużnik został zawiadomiony, do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego.

Rozważając zatem czy w sytuacji J. L. nastąpiło zawieszenie terminu przedawnienia, zgodnie z powyższą regulacją, należało mieć na uwadze, że wszczęcie przez organ rentowy przeciwko płatnikowi postępowań egzekucyjnych zawiesiło bieg terminu przedawnienia w stosunku do zaległości składkowych. Postępowania te bowiem wciąż są prowadzone odpowiednio od 26 września 2003 r. przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego oraz od 26 lutego 2003 r. i od 27 maja 2003 r. przez Dyrektora Oddziału ZUS w S.. Ponadto od 27 czerwca 2003 r. do 29 kwietnia 2004 r. wskutek złożonego odwołania od decyzji ZUS określającej wysokość należności za okres od stycznia 1999 r. do kwietnia 2003 r., toczyło się postępowanie przed Sądem Okręgowym w Szczecinie w sprawie VII U 2856/03. Postępowanie to zakończyło się prawomocnym wyrokiem oddalającym odwołanie. Następnie w okresie od 29 stycznia 2010 r. do 28 listopada 2011 r., wskutek złożonego odwołania od decyzji ZUS określającej wysokość należności płatnika z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r., toczyło się postępowanie przed Sądem Okręgowym w Szczecinie (sygn. akt VI U 2301/10), a następnie przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie (sygn. akt III AUz 95/11 i III AUz 112/11).

Oznacza to, że dokonując wnikliwej analizy przepisów na gruncie zmieniających się stanów prawnych, a także precyzyjnie ustalając stan faktyczny w zakresie okoliczności zawieszających bieg terminu przedawnienia, Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że w sprawie brak było podstaw pozwalających na uznanie, że doszło do przedawnienia należności z tytułu składek za cały okres objęty hipoteką przymusową, a co za tym idzie, J. L. nie mógł skutecznie domagać się wydania zaświadczenia umożliwiającego mu wykreślenie hipoteki.

Na marginesie jedynie Sąd Apelacyjny wskazuje, że kwestia niekonstytucyjności art. 24 ust. 5 nie miała w niniejszej sprawie znaczenia z uwagi na fakt, iż na podstawie innych okoliczności nie sposób było uznać, że zaległości składkowe J. L. nie uległy przedawnieniu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSO del. Barbara Konieczna SSA Beata Górka SSA Barbara Białicka